

Suicid mladih

POVZETEK. Avtor razmišlja in ugiba o tistih silnicah, ki poženejo mladostnika v samovoljno smrt. Ob tem ugotavlja, da so depresivna stanja v adolescentnem obdobju največkrat vzrok suicidalnih dejanj.

Ilustrativno opisuje svoja razmišljanja o vzrokih suicida, npr. gojenca popravnega doma, ki so ga razmere v družini, okolje in dogodki, ki jih je doživljal, pognale v obup, da se je odločil za samovoljno smrt.

SUICIDE IN THE YOUNG. *The author tries to elucidate the impulses which drive the young to commit suicide. He considers the depressive state occurring in adolescence to be the most common reason for the suicidal attempts. To illustrate the above consideration, the author presents the case of a young man committed to a correctional institution. The conflicts that he encountered in his family and environment were the immediate cause of his despair, which made him choose the suicide as the ultimate solution to his problems.*

Kadar se lotavam pisanja in razmišljanja o samomoru in še posebno o samomoru mladih ljudi, mi to zbuja kopico mešanih občutkov, dilem in določeno negotovost. Nekajkrat sem že zastal, zmanjkalo mi je besed in misli, ko sem zvedel za »samovoljno« smrt mladega človeka, ki smo ga ob zadnjem razgovoru pospremili z zvrhano mero optimizma in vere v življenje. Žal je bil takrat le naš občutek, ki ga mladostnik ni delil ne z nami, ne z domačimi niti ne s prijatelji. Preostane nam potem le še razmišljanje in ugibanje, kaj je bila tista odločilna silnica v človeku, da je nase položil roko. Dolgo je prevladovalo mišljenje, da je takšna na zunaj nerazumljiva smrt otroka ali mladostnika posledica zmanjšanega »življenjskega nagona«, ko vendar vemo, da mlad človek še kako rad živi in se tega veseli. Psihodinamski pogled na človekove duševne procese je k sreči odprl tod povsem nova pota in končal s takim pojmovanjem, ki je včasih mejilo že na špekulacije. Rezultat takšnega »biologističnega« pojmovanja je bilo tudi pojmovanje samomorilnega poskusa kot »tehnično« neuspelega samomora, dokler nismo prepoznali dvojnosti takšnega poskusa. Danes ga razumemo kot dejanje, ki skriva v sebi težnjo po življenju in smrti, ima funkcijo »apél-alarm« ali še enostavneje — klic na pomoč.

Vemo že, zakaj je potreba nekoliko različno pojmovati samomorilne poskuse mladih in odraslih, da so v suicidalnem vedenju pri enih in drugih razlike, kot je različen tudi končni izhod pri teh dveh starostnih skupinah. Vse to nas opozarja seveda še na večjo previdnost pri ocenjevanju in razumevanju tako ime-

novanega suicidalnega vedenja ali že preteklega samomorilnega poskusa pri mladem človeku.

Prikličimo si v spomin samo specifičnost duševnih procesov in sprememb v adolescentskem obdobju, z vsemi nihanjmi razpoloženja in vedenja, ko tudi ob temeljitejšem poznavanju mladostnika težko zagotovimo, da gre za prehodno običajno imenovano adolescentsko krizo ali za začetno endogeno obolenje ali pa prve simptome osebnostne motenosti. Depresivna stanja se danes štejejo za najpogostnejši vzrok samomorilnih dejanj, ne glede na njihovo vzročnost, Odras takšnih stanj pri mladem človeku naj bi po nekaterih avtorjih bilo točno določeno vedenje, predvsem izrazit nemir z disocialnimi vzorci vedenja, ki naj bi prekrivalo osnovno čustveno motnjo. Nekateri opisujejo celo razlike med spoloma, ko pravijo, da naj bi fantje pred takšnim dejanjem opozarjali nase s kombinirano sliko depresivnega razpoloženja in občasnimi agresivnimi verbalnimi preboji, dekleta pa z vedenjem, ki ga navadno opisujemo kot »histerično«.

V tem sestavku ne nameravam govoriti o pomenu spreminjajočega se pojmovanja smrti med razvojem od otroštva do pozne adolescence. Nekateri vidijo s tega vidika dejstvo, da je bistveno manj samomorilnih dejanj pred 12. letom starosti. V teh letih naj bi človek prejel magično in pravljичno pojmovanje smrti pričel zanemarjati z vse bolj emocionalnim in racionalnim stališčem in razumevanjem smrti. Pomembnejši se mi zdi pri oceni dispozicije kot vzrok samomorilnih dejanj pri mladostnikih tako imenovani fenomen »porušenega doma«. Kar prevečkrat smo tu premalo pozorni in mislimo s tem le razvezan ali na zunaj neharmoničen zakon oziroma družino. Kaj pa družine, ki z večjim ali manjšim naporom vzdržujejo fasado »dobre in urejene družine«, ko pa se potrudimo razumeti dinamiko znotraj nje, utegne ta biti še kako obremenjujoča za otroka ali mladostnika. Kaj ni zanj popolna odtujenost, nerazumevanje njegovih čustvenih viharjev, pomanjkanje čustvene toplote, ki se skuša nadomeščati z materialnimi dobrinami, ali celo ustrahovanje, teror in sadistično izživljanje od staršev, hujša obremenitev kakor tista, s katero po navadi mislimo »razrušeni dom«. Kam bo sedaj mladi človek usmeril vso svojo nakopičeno napetost in agresijo, je v veliki meri odvisno od njegovega osnovnega doživljanja. Ekstrovertiran mladostnik bo nemalokrat odreagirjal s tako imenovanimi disocialnimi preboji, introvertiran pa jo bo naperil proti samemu sebi.

Lahko bi se ustavljali in naštevati razlike ter značilnosti, ki opravičujejo različno razumevanje samomorilnih dejanj pri mladih ljudeh. Ob kratkem prikazu takšne tragične poti bi rad pokazal vso zapletenost razumevanja čustvenih stisk pri adolescentu ter opozoril na vse te njegove krčevite in boleče poskuse. 17-letni gojenec popravnega doma nekje v Sloveniji je bil sprejet v bolnišnico zatem, ko si je na dvorišču doma prerezal vene v predelu levega komolčnega predela. Našli so ga zgolj po naključju, ko je izgubil že veliko krvi. Poprej pa je skupaj z deklico, tudi gojenko doma, nekajkrat pobegnil, toda pripeljali so ga nazaj in zaradi tega po navadi fizično kaznovali. Teden prej pa je dvakrat po vrnitvi v dom vzel večjo količino analgetikov.

Fantu je umrl oče, ko je bil star 9 let. Zanj je bila to velika izguba, ker je že takrat čutil, da je mati do njega hladna in zelo stroga. Velikokrat je od nje slišal le to, da mora čimprej končati osnovno šolo, se izučiti in potem zaposliti,

da bo potem finančno pomagal družini. Nekaj čustvene topline je občasno dobival pri babici — očetovi materi, ki mu je pa večkrat razlagala, kako je bil oče predober z mamo, kako bi si lahko dobil boljše in lepšo. Fantova mati je bila namreč od mladih let invalidka. Po osnovni šoli je moral takoj v službo in takrat je prvič spoznal nekaj vrstnikov. Prvič je doživel občutek pripadnosti, razumevanja in se z njimi od začetnih nevarnih nočnih »pohodov« kmalu zapletel v manjša delikventna dejanja. Grožnjam in pridigam doma se je ob tem pridružila tudi starejša, uspešna sestra, ki so mu jo vedno dajali za zgled. Brž ko je mati zvedela za prvi manjši vlom, je s socialno službo uredila fantovo oddajo v prevzgojni dom.

Zamislimo si samo v površnih obrisih fantovo doživljanje in občutke, ko ga je mati takrat brez kakega poprejšnjega poizkusa, da bi se mu približala in ga skušala razumeti, kratko malo oddala v dom, znancem pa je razlagala, kako ne-hvaležnega sina ima.

Po letu bivanja v domu se je tam seznanil z deklico njegovih let, ob kateri je začutil, kaj pomeni biti ljubljen in razumljen. Po prvih intimnih odnosih je kazalo, da je deklica zanosila in odločila sta se za beg v neko našo drugo republiko, pač v strahu pred kaznijo, če v domu za to izvedo. Dvakrat so mu poizkus prepredčili, tretjič pa so mu zagrozili, da ju bodo ločili. Takrat je prvič poizkušal samomor, a je po naključju ostal živ in prišel v bolnišnico. Po 2 mesecih bivanja v bolnišnici, ko je počasi začel uresničevati svoje zamisli in cilje, je dekle spet nekajkrat pobegnilo iz doma. Očital si je, da to dela zaradi njega. Vsakokrat se je razveselil, nato pa že pomislil, da se utegne uresničiti že izrečena grožnja vodstva doma, da bo morala v kazensko-popravni dom za mladoletna dekleta. Občutki krivde so bili vse večji, ni jih znal izraziti, postajal je le napet, nemiren, ciničen, dokler ni v bolnišnici drugič poizkušal samomora. Vzel je veliko količino tablet, si porezal zapestje in stopil pod prho z vročo vodo.

Zgolj dejstvo, da je bilo osebje oddelka opozorjeno na njegovo spremenjeno vedenje, je fanta tokrat drugič rešilo smrti. Medtem je dekle res bilo premeščeno v drugo ustanovo in ko je fant kasneje za to izvedel, si je dobesedno oddahnil, čeprav smo se bali obratne reakcije. Ponovno si je zastavil cilje in načrte, ki naj bi jih izpolnil v času do njene vrnitve. Vse je predvidel in načrtoval le v zvezi z njo. Med bivanjem v bolnišnici je končal še računalniški tečaj, se nameraval zaposliti in odslužiti vojaščino. Prvič se je zataknilo, ker se je izkazalo, da bo težko dobil zaposlitev. Ob vrnitvi domov ob svoji nedvomni in vidni spremenjenosti ni dobil nikakršnih spodbud in pohval. Mati in sestra sta čakali le na to, da se kje zaposli in prinese denar. Kljub temu ni obupal in še bolj vse svoje načrte vezal na čas, ko se dekle vrne. Ko je pa od nje dobil pismo, v katerem mu sporoča, da ga zapušča, se je še isti dan odločil za izhod v smrt, ki ni dopuščala prav nobene možnosti za preživetev.

Komentar in razlage so verjetno odveč. Vsi lahko čutimo, da fantova tragična smrt ni rezultat neke imaginarne zmanjšane želje po življenju.